

17 A.

①

R. O. ASIEDU.

(Waso?) (Aane maso) (Yenni yen nkamma
no na yewie a yeadu yen dee yi)
(Aane. Ennye huree) Nhee. Yenni yen
nkamma no ~~mwie~~ e. (Eeh Akua dee no
nawie) aah yoo. (Yewie a ansa na yenne
wo adi efie nkamma) (Oh ho, Ennye huree)
(Yoo se) (nhoo) Eeh kyere se kane no,
(nhoo) dee na nriipa adidie mee Ennye
den papa. (saa) Ah wobeyi sika kakaa
be kwasa a wobetemi adidi. Seesei no,
mene me nkwaadaa no. Nkwadaa no (nhoo)
waaom ye ehum, (nhoo) Na kyere se me
ba yi nso ne ne kuru ka ho, da biara
yebeyi beye mpem mmienaa, ansa na
madidi (nhoo) Da biara mpem mmienaa
ansa na madidi. Woahu? Wo mmere
a mpem mmienaa nso Ennye adwuma a
woye mfaso, na kyere se wodie.
Wonnya mfaso saa na woadi. Enti
na kyere se "time" biara no, ema wo
ho kyere wo paa (nhoo) Ema wo ho kyere
wo. Kyere se, eto dabi nso a, ebia
wohia mako, ebia wohia wei, na woyi
na woka se wote ~~so~~ nso a, Ennye yie.
Enti "time" biara no, nea se se woye
ara na wobeyie. Wobeyi o, wobeyi o.
Wobeyi no saa (nhoo) Ekane nso dee,
wobetemi ayi beye sika, ebia sidi aha-
nan a, nriipa beye nsia a, wobetemi
adidi. amee. (nhoo) Se woahu? Nue
nso ente sa. Woahu? (Na kane no,
yeye deen se yebeyi sika akats
aduane?) Ekane no (nho) Hmm se

(2)

Kane no sei woye adwuma a, (nhoo) na
yemfa sika kesee na eye adwuma
(saa?) Aane. Se me sei, mokozyee "pass-
book" "store" U.A.C. sidi ahannu. "Two
hundred", na mede kogyee "pass book" no.
Se woahu (nhoo) Enti woko nso a, yebema
wo nnooma saa, enti bosome no reye eso
a (nhoo) Na kyere se, woakotua wo ka
nyinaa. (nhoo) Yede firie wo saa. Na saa
mmere no, abosofos wo ha no. (saa)
Eno nso enti woko a (eye a ma wo nne so
kakra) (oh eye) Woko a, yebefisi wo
nnooma, a bosome beso biara a, na kyere
se woakotua wo ka nyinaa. Na wo "close"
wie a, na yeasan ama wo foforo. (nhoo)
Enti "time" biara, emma wo ho nkyere
wo kesee. (nhoo) "Time" biara no, wotumi ye
adwuma kesee a, ebia afe koraa duru a,
se buronya beba yi koraa no, wo a
woatumi aye adwuma kesee no, ebia
na wosnom atwa ntoma fa na yede akye
wo se ebia fa ntoma no, (nhoo) na fa
di buronya. (nhoo) Enne nso dee^{se} wonketa
sika kesee a wosentumi nnye adwuma.
seesei a yewo ho no. (nhoo) Sika
kesee paa na wode beye adwuma, nanso
worehnya mfaso kesee. (nhoo) (Na
kane no sidi sha mmiehu na eye sika
kesee ana?) Na eye sika kesee paa.
(nhoo) sidi aha mmiehu no na eye
sika kesee paa. (nhoo) (Na wobebre
ansa na wode sidi aha mmiehu akats
"store" no) Eeh. Aane. Wobebere.

(3)

(nhoo) Kyere se wobere na wono sidi ahanne no dee a wobere. Seesei baabi a mesii dan sei, yegyee me sidi ahanne. Baabi a mesii dan. "plot" no mea no. Metssee "plot" mmienne, sidi ahanan. (Eeh enti woto mmienne?) Mmienne, na koro dee masi, koro na mahye ase ekakra (Ei) Woahu (Woaye adee) "Two hundred no nne seesei, adu "million" mmienza. (Hmm "Three million") Hmm "Three million". Ade a "two hundred" no seesei adu "million" mmienza (nhoo) (Ei) Na edan no dee mebesie no, na "cement", eye sidi nan sise nsia (Hmm) Enti "time" a moto "wall" no, (Eeh) "Time" a moto "wall" no, na "cement" sidi du. (Hmm) Na kyere se manie fie no na moto "wall". Sidi du (nhoo). Enne "cement" nso bats baako, seesei ara bats baako, empem nan, sidi ahan sia. (Hmm) Hmm. Seesei bisibiara ko soro (Hmm) Nhoo. Enne wonni sika kese nso a, wadwuma ye den. Woto nnooma kakraa bi a, sika bebere. (Na mahye ase tan nnooma na, whan na emaa wo sika koto?) Me starte hyee adwadie ase no. (nhoo) Kyere se saa mmere no (nhoo) na me keee na ye adwuma no U.A.C. Se woahu? (Ahaa) Me starte aware no, na meye "girl" a mewaree no, na me keee ye adwuma no U.A.C. (nhoo) Enti, kyere se, zho na obuee "pass book" no bi maa me. (nhoo) "Two hundred" Na kyere se meye

(4)

adwuma no saa. Na kyere se meye "store"
adwuma no (nhoo) na menyaa sika na
mesan hyehyeee dwam nso kaa ho. (nhoo)
Enti mekye adwuma no, mekye nnooma
no bi "store" a, na mede ebi nso aba
dwam. Se woahu? Na makwadaa wo
ho na shwe. Na me nso mekye "store".
Enti "time" biara menyaa nnooma a na
mede aba, na akwadaa wo nso ehwe.
(nhoo) (Edeem nnooma na wotsh? Ntoma?)
Ntoma. (Ntoma nko ara) Ntoma nko ara.
Mefitii asee, ntoma nko ara (He, he, he.)
Na matsh saa bepem nye. (Nhoo) Meye
akatesia nyinaa ntoma nko ara, na matsh
ara a, bepem saa mmere yi (nhoo) Eeh.
(Ansa na waware na wotsh ntoma) Aane
meware na wotsh ntoma no (Ansa na
wotsh deen?) Wose? (Ansa na waware
no) (Ansa na wobeware no,) Aane (na kyere
se woye akatesia no) Aane (deen na wotsh?)
Meye akatesia no dee, kyere se saa
mmere no, me maame wuue ntem. (nhoo)
(ahaa) Enti ma maame wuue no, enti
me ne me maame panin na na etee. Enti
afeom ena na yeeko. (Ewe kuro mu ha?)
Mampong, Mampong. (Asante Mampong)
Asante Mampong. Afeom ena na yeeko.
Me ne me maame no ko afeom saa ara a.
Enti yeeko afeom a, yekofa aduane
ba a, yedi bi a, na ebia yede bi ko
dwam akotsh (nhoo) Se woahu? Yede
bi ko dwa me a na yeakotsh. Na kyere
se, yeadi bi nso so. (Nhoo) Nkakra nkakra

(5)

saa na kyere se, obi bewaree me (nhoo)
enna zde me koo konongo, kyere se na
swara no te "store" no konongo. (ahaa) Enti
zwaree me na zde me koo konongo. Nhoo.
Enti yekoree ho no, kyere se yestarte
adwuma, yekoree ho no, na kyere se
saa mmere no meye akwadaa. Enti no
na zno nso zye aberantee, enti asikyire,
saa mmere no na yekari asikyire, kontko,
wɔɔnom kari no e, wɔɔnom kari no
ayi, kyere se wɔɔnom kari "pound" a,
wotwa a, na kyere se aye kontko mmiensa.
Enti yekari a taku (He, he, he) Ehee taku.
Enti yekari saa no a, "pound" no a, takee.
Enti wohye a, na aye kontko mmiensa, enti,
kontko mmiensa no wo nso wobetumi de aye
sempoa sempoa, (hmm) kontko sempoa. Na
kyere se ^{wanya} taku no wo ~~no~~ wanya sempoa
wo ho. (Woanya sempoa mmiensa) Woanya
sempoa mmiensa, na kyere se wode taku
ho fua a na woanya mfaso. (sempoa)
(nhoo, ho, ho,) Saa adee no na ebo me
dwetise. (hmm) (aane) Eeh. Enti eye a,
na meye aduane wie ntem ntem a, (nhoo)
na meko "store". Na meko a, yekari a na
mako kari bi (nhoo) kyere se me nso
metan. Meye aduane wie a na metan.
Metan na meboaboo ano nkakra nkakra
saa enti yewo ho no, menyaa basome nam,
na yeyii yen baa Kumase ha (saa?)
Na kyere se, na manya sika kakra,
akula beye, mefa no se beye "four hundred"
(He, he, he, he. "four hundred" na wanya)

(he, he, he, he) Ekyere se manya sika. (Sese mmere a anka ebeye beye "fourty-thou- sand") Ah! (aane) aane. Enaae manyaa "four hundred". Na kyere se mode baa maosen. Na kyere se manya dwetise a medee ba kuro kesse mu, ahaa. (ahoo) Enti mebe starte no, yebaae eha foforo no, me starte material (ahoo) na metan material a, mesoaa material a, na egi kyensee mu, saa mmere no na yehyehye no kyensee mu, (nho) na yede asisi ho, na enaae wotan. Se woaku? (he, he,) Enti ebi wo ho a, "yard" taku (eeh) "material" no o, nwera, nwera, wonim nwera? (nwera, "calico") (oh saa?) Saa mmere no, eho "yard" ebia taku. (Eyi koraa me ara metan bi pen' Emmere a na mewa Roman Girls' School no, (aah) na yete nwera "yard" sise mmieme) Aane (The, he) (Na metan "yard" mmiensa sise nsia) aane (Enti meko sekuru a yema me taku, na medi, sempoa ne damma ne mede kapre ato ho.) Eno no. (Enti mebaabaa ano a na aye sise nsia ne mede akoto sekuru "uniform") Eeh. (He, he, he, he) Woakwe? Enti ukakra ukakra saa. (ahoo) Enne se manya sika kakra mekutaae. Enti mebaae ha no, (ahoo) me starte "material" meko a "store" a ebi wo ho a "yard" sise ko, ebi wo ho a yard, sise mmieme, sise ko ne sempoa (ahoo) Mekototo aya a, na mabehyehye no "pan" mu na esi ho na metan (ahoo) Metan ukakra ukakra saa na me kene

Kogysere "pass-book" maa mee. "Two hundred"
 (Hmm) Kyere se, afei dee mede ntoma kaa
 "material" no ho (nhoo) se mehura na
 ntoma no ye kyen "material" no kyere se wo-
 twitwa a, ebi wo ho a, wotwitwa a na
 aka efa. E "yard" fa "quarter" (nhoo)
 Na kyere se aka kwa. Na megyare "material"
 no tan ntoma no. Saa mmere na ntoma no
 nso. fa, efa bi wo ho e, e, ede sen mpo?
 Saa mmere no, e, pan ko, pan ko. Woinim
 se kane no na pan ko wo ho? (Hmm) Pan
 ko dee na emu ye duru kora po. Na emu
 ye duru.) E wei e. Medee koraa sika yi
 menhume ka. Nnansa yi mefaa bi maa
 bodamni. Ayi (Ayi) Ho. (Se na yenii,
 na yenii "pounds" o). Enhe na yenii "pounds"
 (Na yedi ayi no, "coins" no) E eh "coins" no.
 Enna afei wei no, oh (Na ebeye sise num)
 Ennye sise num. (Na ebeye sise mmieune
 ne taku) Aane. Sise mmieune ne taku.
 Wei ukrataa bi o, krataa, pan ko, hmm.
 Ennye pan ko krataa noa. (Sise dee)
 (Sise dee) Aane (Na yeno pan ko) Pan
 ko. Ah. Na kyere se saa mmere no meksa
 ba a, e, bia na "store" no, epos no ye,
 ebia, epos bi wo ho a, pan ko ne sise
 num. pos (nhoo) Enti yede ba na dee
 epos no obi de sise ko to so a, na wode
 agye. (nhoo) Woahu? Na wo nso, yeto
 ma wo a, woak^{nyinas}nhoma, a wobeb^{nyinas}
 nso, kyere se sise mmieune ne taku (nhoo)
 se woahu? Wonya sise mmieune ne taku
 a wobetumi adi ama adee akye.

Mewa aduane mprensia. Sire mmienne ne
 takee. (He, he, he) (Nho) Na kyere se
 nkakra nkakra nkakra saa a, (nhoo) na
 kyere se, akyere no, mekyere konongo dee
 koraa sire ko. (Hm) Bosome so a ama
 me sire aduasa, (aane) Sire ko. (nhoo)
 Ama me sire aduasa enti da koraa sire
 ko na na medie. (aane) Enso medi dwa
 no a, na magya ebia kapre, na mede ats
 ho. (Nho) Meboaboa ano a, ebia na mede
 ats duku. (Ho, ho, ho, ho) Bosome beso no
 (ahaa) ebia manya pan, e, sire aduasa
 no, ebia manya sika na mede ats duku
 sire ko ne sempoa. (Hm) Na nkakra
 nkakra saa ara a, yede baee kuro me
 ha; te se mekyere "material" no a megyaee
 a, afei metan ntoma. Na saa bere no
 ntoma yi, abunkyire ntoma koraa no, Efa
 pan e, pan mmienne (Hm) Woahu? Ehee
 pan ko, pan ko, pan mmienne. Pan ko, pan ko
 mmienne. Efa (nhoo) Epos no pan nan.
 U.A.C. (Hm) Wokoa, abunkyire ntoma
 papa. Epos pan enah, Enti wokofa ba
 a, obi de sire mmienne to so a, na mede
 ama no. (nhoo) (kyere se no mfasos sire
 mmienne) Me mfasos^{sire} mmienne. Sire mmienne
 nso a wobegye nso ebetuni aso aduane
 (aane) adide^(nhoo), nkakra nkakra nkakra saa.
 (nhoo) Na kyere se, yede ye aduama
 no nkakra nkakra nkakra saa. Akyere
 no na afei^{kyere se} anibuee eba. Na mekyere
 madwene se, mepe baabi na agya, masi
 dan kakra. (nhoo) Semenni ho a na

ukwadaa no atona mu. (nhoo) Euti yeks-
 gyeese asaase "two hundred" pan ha. (Eeh)
 Na mope asaase no Mmaako. Madamfo bi
 a mene no wo ho, gyeese no se, ^{ende} mope bi hanom
 a, obanya bi amame. (Hm) Na nase mope.
 Euti da biara meka a, aka kyere me se
 nea stwa no onni ho. Euti memaa no po,
 pan ko, pan ko, e, "twenty". "Twenty" mmien
 ye sen? Forty (Forty cedis) Na mede
 "forty cedis" maa no se enuee onnye
 (Na eye sise nan. Saa "line" no.) Aha.
 Pan du, pan du, pan du no. (nhoo) Wai, wai
 ye deen? Oh ma menhwe se ebi wo wai
 me a, (Hen, he) "Hundred" no, ("Hundred
 cedis") Enhe ennye "hundred", wai, oh.
 Wai ye "hundred" (Hm) Kyere se, se wai
 no, (sidi zha) sidi zha nie? (aane)
 Wobeyi wai me e, e, pan du, pan du sei,
 ei (sidi zha sei) sidi zha sei no, ayi, ayi,
 e, pan e, (Hm ennye hwee) Kyere se "twenty"
 (aane) "Twenty" ye sen? (Sire mmien) Enhe.
 ("Twenty" eye aduonu) (Seesei, seesei?)
 Eeh ("Twenty" ye sire, yebeka no se kawe
 sire mmien) Enhe wo de ka no me de
 na menhwe. ("Twenty cedis") Aane. (Nee
 yede to nsuo no?) ^{fourty} Forty na mede maa
 wipa ko no (Ehee) (ahaa) "Forty" na mede
 maa no, euti Kwaziada meksee wo na
 yeatwa asaase no bi (nhoo) yeatwa
 asaase mekstuaa "two hundred" na kyere
 se yede asaase no maa me. (Na eye
 "two hundred" ayi, ayi. Na eye pan ha
 ana pan ahanne?) Pan ha, pan ha sei,

pan ha sei, asaase, sei, sei baako. (aah.
 Enti na eye pan ahannu?) (aane) Pan ha
 sei (aane) Asaase no meto no sei, sei.
 (aane) Pan ha (yoo) (Hm) Enti meto
 mmie me no, pan ahannu sei, (aane, nheo)
 Ahaa. Meto mmie me. (nheo) Enti "time" a
 ye starte dan no sie nkakra nkakra no,
 na cement no ye, e, pan, sidi nan, enne
 sire nsia (aane) na kyere se yehyee dan
 no ase ara a. Enti "time" a yeto wiee
 na yebeto "wall" no, na aba sidi du.
 (Hm) Ayi ebaa, ayi e, sidi nan, sidi nan,
 sire nsia, (hm) Na kyere se aba, sidi du.
 (aane) (Na kyere se yentamu) Na kyere
 se yeato mu, na yede too "wall" no wiee.
 Woahu? Enti kane no mmom dee na kyere
 se biribiara wo fam. (Hmmm) (nheo) Enne
 no dee, kyere se biribiara ko soro. Hm.
 Na Enne adwumaye no a yege no ngo,
 kane no, "income tax" sei, pan ko. Ehee
 pan ko na na mepe. Pan ko. (pan ko) basame
 so a ayi "income tax" pan ko afe (aane) (nheo)
 Enne no dee yeba a, ~~se~~ mapata kakra-
 ka a ewo ho yie, (nheo) Ennye nnooma
 a egu mu na yehwe. Eso no ara, nea
 yepe na yeatwa ama wo se tua. (A) (Hm)
 Na yeatwa ama wo se tua. (nheo) Enti
 Enne mmom no, kyere se Enne kane no dee
 no nsesaee bi aba mu. (Hm) Nsesaee
 aba mu pii. Hm. Nsesaee aba mee.
 Kyere se kane no dee, na biribiara
 wo fam. (nheo) Enne no biribiara etu
 mmirika. Woahu? Biribiara etu mmirika.

(Na emmere no a wosii dan no) Nheo.
 (Ye ye adwuma te se enne ana?) Eeh. se.
 (Ntoma tsh. Etese nne ana?) Eeh se ne
 ts no? Se yetsh a yetsh no? (Nheo)
 Eeh na nkrosfos ts. Ne bos ye den nanso
 nkrosfos ts (hmm) Hmm. Na kane no dee, na
 ne ts no, sika no na eho ye den nti no, ne
 ts no, na nriipa ntumi nts no kikikiki saa.
 (saa) Enne nso (Kane no) Aane. Na nnosma
 no ho bebere. Nso obi wo ho koraa a na
 ntoma koraa ebi mfixa no, kyere se nnosma
 ho abu, nanso wonnya sika, wobebere ansa
 na wobanya sika ats bice no, na woabere.
 (aha) Enne nso dee, nnosma no bos ye den,
 nso nkrosfos twai ts paa. (saa?) Hmm (Nkrosfos
 tumi ts paa.) Wobom ts (kyen kane no?)
 Hmm (Enti woye akatesia na wosom ts
 ntoma tese enne ana wosom nts?) Eeh.
 (Emmere a na woye akatesia no?)
 Akatesia no (Na yetsh ntoma tese enne
 ana?) Anha, kane no na nriipa ntumi nts.
 (saa?) Hmm. Enne mmom dee, yetsh kesee
 kyen kane no. (Nheo) a meye akatesia no.
 (Nheo) (Hmm) (Enti woye akatesia no, na
 woye deen se obi betumi ats?) Ntoma
 no. (Se yents kesee te se enne?) Nea
 yents kesee no, se obi wo ho koraa a wobe-
 tumi de afisie no. Se duku sei (Nheo)
 da, obi wo ho a ode befiri, dakoro sempoa
 (Nheo) se woahu. Na dabiara zbegye
 sempoa, sempoa saa. Na ntoma nso,
 ebi koraa a, psh ko ne sire nun anase,
 psh mmienue no, eye a wobetumi atua

dakoro, ^{ebia} sise ko, sise ko, (nhoo) (Ho, ho)
 Itmm (Na woye saa ana?) Aane wode firie
 ukrofo (nhoo) na wosnom ba a, da koro
 na wosnom atua sise ko saa, akoduru se
 "time" no so a na woaheue se ntoma ko
 aye nipa koro no dea. (Nho, ho,) Itmm.
 (Ye. Enti kane no na sika ho ye den?)
 Eho ye den papapapapapa (saa?) Itmm.
 Na sika ho ye den. (Na edeen nso na sika
 ye den. seesei obi ka kyere me se sika
 ye den. Nanso kane nso eye deen?) Na
 sika ye den. Ho, ho. (Eeh deen na, ewo
 ehefa na sika ye den kyen baako no?)
 Eh se, kane mu no, na kyere se, sika nni
 wia se papa (aha) se woahu? Nhoo. Na
 sika nni, ^{wia se} mo maame panin sei, swoo
 ntaafos. Na kyere se ape nipa ma
 wosnom agyegye ukwadaa ho, (nhoo)
 Enti pan ko, pan ko yi mmieue. Pan mmieue,
 pan mmieue, ogyee ukwadaa ehan. (Hm)
 Woahu? Nkwadaa ehan na ogyee. Otua
 pan mmieue ma ne maame, otua pan mmieue
 ma ne maame a, na kyere se saa mmere no,
 pan mmieue, pan mmieue, ahoro ehan.
 (nhoo, ho) Nkatesia ehan, na agyegye ukwa-
 daa no. (Itmm) Aane. Mmiriku koro woe yen fie
 ho. Swoe (nhoo) ansa na akyire no, aka.
 Woahu (saa?) Enti na sika ho ye den.
 (Itmm) Na sika ho ye den. ^{pag.} Na sika nni ho
 papa. Itmm (ampa) Hwe, wotumi de pan
 mmieue to nipa nua (Itmm) Wosnomamma^a no
 nkrofo koro ka, na ye abesye sika ho,
 na yede ukwadaa no abesiano (Itmm)

Yede sika wo bere wo a, ansa na yeabegeye
 sika no. Akwadaa yi besom saa a, kpem
 se, wo, wo, sika no a wabegye wo, ide
 bebere wo nso, nso abema masom saa,
 kpem se, "time" a abenya sika no aba.
 (Hm) Na wabegye (Se ide (nhoo) se me
 ne anka mepa akwadaa ne no atena a) shee
 na me mewo bie. (shee) ne mabegye sika
 wo wo ho. Psh mmie me na mede akwadaa
 wo ama wo. (nhoo) Enti akwadaa wo besom
 saa kpem se (hm) menya wo sika de abere
 wo (Ei) (nhoo) (Ei ennee se menfa sika wo
 nkye wo. Nobeba abetua) Dabi, dabi, dabi.
 Nobesan atua. (Enti eba se, woanya sika
 wo ammesa me a, mefa akwadaa wo?) Na
 ste wo ho (Na ste wo ho) ste wo ho saa.
 (Ennee wo maame wo sika kakra) Eh, he.
 (Se obi, se ide bo bosea) Aane, ide bo
 bosea. Aane, aane na wo sika. (Oye deen
 nti na onyaa sika?) Se nna, e, nno na
 ston nnooma, me maame wo, (aane) Na
 stontan nnooma. Me menyiniie kakra mehu-
 nuu wo, stontan e, e, nkyene ne mako,
 ne nnooma nnooma nketen kete, ne ayi,
 tawa nom ne asikyire ne nnooma, nnooma,
 "sardine" nom. Saa bere no "sardine" sempoa
 (Aye Alata dwa) nhoo (nhoo) Na "sardine"
 sempoa. "Canned beef" eh taku, "canned
 beef" taku ne daama. (hm) (nhoo) Tinapa
 sempoa ne kapre. (hm) Kyere se stontan
 nnooma nkakra nkakra, ^{saa} enti na wo sika
 wo ho. (nhoo) Ogyee nkwadaa enan.
 Psh mmie me, psh mmie me. (Enti wo Mampong

edeen adwuma, saa "time" no na, edeen
 adwuma na ewo ho se wobemya sika pii?)
 (Tese wo maame dee no ana?) Eeh. Ebi wo
 ho a, se me maame dee na odi dwa. Woahu?
 (nhoo) Afei nso na aka afuom nso ka ho (nhoo)
 se woahu? se bayere, otwa bayere kesse
 paa. (saa) Aane enti otwa, saa mmere no
 na, D.C. bi wo ho yese akari ayi no. Enti
 yekari a, yede, kotu bayere no afuo mu a,
 (nhoo) na yede ayi no an ho, afidie, dee
 wadom de karie no. (scale) Aane na yede
 abegu mu. Nti yekari a, enne dodos a
 yebefa biara enne sise num (He, he, he) (Hm)
 Aane. sise num. Yekari, de gu so, ture gu
 so saa na yekari a, na dee, se na dee
 ebeka no, sise num. Ebia me ne me maame
 no atifie bayere nkenten ma mmie mu no,
 sise num. (saa?) (Hm) (Enne sika wo mu)
 (He, he, he) Hwe se ose sika wo mu. Nho ho.
 (Dabi) Enne baako kooa "thousand cedis"
 Enne yi (aaha) Na sika ni mu. (He, he, he)
 Saa mmere no na yeye adwuma kwa, saa
 mmere no nso "by-day" wode no ka afuom
 a, wofa obi a abeda a (nhoo) taku. (nhoo)
 Wofa "by-day" ka afuo mu a taku na abesye
 (Hm) (Enti wowa sere no mu a, wobetumi
 aye afuo no (Eeh) kesse paa) Wobetumi aye
 afuo no kesse paa. (nhoo) Na woadua bayere
 no. Na kyere se, wotutsh. Wotutsh nso,
 wobemya sika. Hm (Enti saa mmere no na
 Mampung ana Konongo, ehefa na sika
 wo paa?) Konongo ne Mampung. Se
 Konongo nso no, Eho no, Eho dee wadom ye)

"but" kuro biara wo adwuma a wadnom
 ye o. (Eha) Hmm. Kouongo. Efiri Kouongo
 ko Agogo, wadhu, wadnom borodee, Enna
 kookoo, na eno nso eno ho. Woahu? Na Mampong
 nso dee, bayere, Enna adua (nho) adua (yim)
 Hmm. (aane) Enna eho nso yeeye eho adwuma
 wo ho. (nho) Enna gyeene. (Enne gyeene)
 Ahaa. Na wadnom ye ho adwuma wo ho.
 (Saa kwan so na wadnom nya sika) Aane.
 Enna wadnom nya sika. (nho) Enna Kouongo nso,
 borodee, Enne kookoo. Enne Kouongo Enne
 Agogo, ereko no (nho) Enne patrensa ne ayi
 nyinaa, eho "area" no, woye a, eno dee
 borodee (nho) kookoo. Wadnom nso adwuma
 ne no. (hm) Enna ena wadnom nso nya sika
 wo ho. (nho) Hm. (Enti Mampong ana
 Kouongo, ehefe na eye wo de?) (He, he, he)
 Kouongo ne Mampong ho? (nho) Se enne
 me, me kuro mu na ebeye me de. (He, he, he)
 (Wo kuro mu. Wo kuro Mampong) Mampong.
 Se eho dee me kuro. (nho) Kouongo dee
 mektena ho, adwuma na ede yen ksee.
 (ahaa) Enna yefiri ho nso bae Kumase
 ha. (nho) (Na wani sye se woaba Kumase
 ana wope se wobetena) Mampong (Kouongo)
 (ana Mampong) Eeh Kumase ha dee mope
 kyen Mampong (nho) ne Kouongo nyinaa.
 (saa?) Eeh (Adeh) Se eha ye kuro ksee
 o. (aane) Eha no, se woye adwuma koraa
 na se wodi nokore a, wonni, wonni sika
 koraa a, obi wo sika a zbeke akufa
 nnooma na sde abre wo (ahaa) Wo nso
 wotaha, wobanya sika ato biribi adie.)

(nhoo) Na akuraase dee, wotena a, obiara
 nkofa biribiara mmere wo nta. (nhoo)
 Gye se wankara wo sika na wode
 beye adwuma. (Wowo Kumase a, sha
 adwuma no ye mmere) Aane sha adwuma
 no ye mmere. (nhoo) Se wodi nokore nko
 ara dee a. (nhoo) Wobeka nokore akwere
 nipa no dee a, adwuma ye mmere. (nhoo)
 Enne seesei madamfo bi, na wananom wo
 yendi. Eko no siie na kyere se waba.
 Naano sei nnsima "million" mmieue na
 skofa beree me (hmm) Hmm (Ntoma)
 Ntoma. (Ei woda nase) Kyere se ano
 baee no, onnye baabi papa a sbetua.
 (aane) Enti skofaee na ide beree me.
 "Two Million" ide abere me. (saa?)
 (hmm) Aaee memfa sika memmaa no na
 metan. Metan wree a, na wode ne sika
 ama no. (hmm) Se woake? Na Mampong,
 wonnya obi mfa saa mmere wo. Na wo
 nso nta. Na Kowongo nso wonnya obi
 nkofa mmere wo saa, na wontan. Enti
 kuro kesee me dee, wobanya obi akofa
 aba, na wo nso watan, na wo nso
 wanya ebi ats aduane adi (aane)
 Nhoo (wobanya bi asi dan koraa) He, he, he.
 Asi dan. Aane paa. Wobanya ebi asi dan.
 (hmm) Se wodi nokore nko ara a,
 wobanya ebi asi dan. (nhoo) Hmm.
 (Obi wo ho nso a, onni nokore) Aane
 obi wo ho nso a, onni nokore. Nipa
 kors no de ma no seesei ara a, stan
 a na wadi sika no (nhoo) ama nipa kors

no nso aye ka. (nhoo) Hmm. (Enti nripa a wone no hycce asee tsh ntoma wo Kumase ha, nripa bebrece asi dan ana?) Ebi asi dan. Ebi nso antemi ansi dan. (Hmm) (Na edeen na ~~woye~~ se ema wo mfasos te se wobetemi asi dan?) Hmm. Asem yi se emfa ho. Obi wo ha a, 2wo ha a na sde botace bi asi nani so se, (nhoo) sedee etee biara, mepese mepese wei. (nhoo) se woahu? Enti se adidie koraa a na sbedidiea, sбетete so. (nhoo) se woahu? Esee se ats adee ebia "four" a wobetemi ats "two", "two hundred". (saa?) Na wode "two hundred" no asie (nhoo) Ehe. Kyere se wope se woye bisibi enti. Wobeboa and nkakra nkakra nkakra nkakra saa. Enti wohume se emu aye duru a, na afei wope bisibi de aye na se adan na wode besia, na wode asi. se woahu. Na obi wo ha nso a, sбетon adee no, woahu (nhoo) sбенya sika, "time" biara ohume wei a spe, ohume wei a spe, ohume mpaboa a spe, ohume wei a spe. Wontumi nri dan. (ahas) se woahu?) Na se woma, woye, woma, wotena ase kamm bere no ho ase a, na wohume se adee wei na, glasses a esi ha yi mepese mepese mets. (nhoo) Wobeye nkakra nkakra saa asa a, Nyame bema woatumi ats (nhoo) se woahu? Na obi wo ha a, ohume dukue mepese, ohume ntoma wei spe, ohume mpaboa wei spe. Woahume time biara na sika no, wossee no basabasa. (nhoo)

Saa woxentumi nsi dan. (Yoo) Obi nso
 anom ye wo de. Obi nso wo ho a wobehwe
 na aduane (He, he, he) obedi aduane
 biara a kamakama. ~~Obedi~~ saa. (hoo)
 Imfa sika no nyehwee. Ennee "girl" no a
 na yehwe wo wo dwam ho sei. Na duwo
 sika paa. Sika no sba dwam a sde ba
 nasen saa, enwo absos me. Na sde twa
 hya. "Time" a, yen nyinaa gyegye asa-
 see yi, yedwesos no, unipa bebre wo
 dan (saa) Hmm. Enso, duwo nso, wampe
 bi-^{se} Woahu? Sika no wo nasen saa na
 sde ba dwam na sba na sde ba saa (hoo, ho)
 Enti ebaee se yesesa sika no (ahaa) na
 assee kuva. (Aa) Duwo nso a, wamfa
 annye asaasee (azyapadee biara) Enna
 wamfa annye hwee. Seesei no, apata
 koraa nso, ^{wosaka} apata wantumi anto apata.
 Duwo ara na zni apata na ste obi dee
 me. Se woahu? (hoo) Enna duwo aya
 na dwene amma so se, sika no wo ho.
 Sde bets apata koraa na watona me.
 Wants. Wansi dan. Sika no wo nasen
 bebre. Se sba adwuma a na sde abs
 nasen, kesee saa. Seesei ne nyinara
 asa. (Aaie) Enne kapre zni bi. (Ooh)
 Seesei ontumi nteng dwam. Seesei ste
 fie (Hmm Ow!) Hmm. Woahu. Enti
 obiara wo botae a esi nani so. Obi
 wo ho a, sde adwuma a, sde meye
 adwuma, menya biribi a fiiri mee (hoo)
 Na daakye meye aberewa koraa a,
 woahu? Notumi si dan. Meye aberewa

koraa a, meda medan mu. Se woahu
 (nhoo) Obi wo ho nso a, omfa ho. Se
 obenyini, se edeen ennye nasem.
 Ibeye ne sika basabasa saa. Enti
 ebeduru se ibeye aberewa no, (nhoo)
 na ese se owo kuro me ha a, na sku
 ne kuroom (nhoo) se woahu? Intumi
 nteng ha biom. Efise znyga sika nhaee
 dan. Woye aberewa, wontumi nnye
 adwuma a na woko wo kuroom. (Na wo
 dee wompe se wobeko wo kuroom?)
 Enhe ^{medee} meppe se meko. Meko a, se menyini
 dee na mewa a, (nhoo) Meppe se me
 nkwaadaa no nyinara nteng ha. (nhoo)
 Se woahu? Saa enti na meppe se
 mesiam fifise saa, mesi dan (nhoo)
 dee si ho. Mewa koraa a, nkwaadaa no,
 wssnom wo ha (aane. Woye adee pa)
 hnm (Woye adee, wo nua ~~taa~~ ~~Atyaa~~ no
 dee wannye saa) owo dee znyga koraa.
 Wannye adee koraa. (Eyi dee wandwene
 ho koraa mpo) Wannya apata a ente see.
 (Wandwene ho koraa. Wasan atsu
 agyapadee wo aka ho) Innye koraa.
 (Osii fie koraa a anka abetan) Anka
 abetan. (Na seesei, se obi tan ntoma
 te se wo a, abetumi asi dan ana?) se
 woye aberewa te se me? (Ana se obi.
 Obi wo dnyam seesei?) hnm (Na ebia
 te se wo, wo ~~ba~~ ana, abetumi aye
 mfaso seesei?) Aane abetumi aye asi.
 (saa) se znyga pe se abesi nko ara
 dee a, abetumi aye, nkaksa nkaksa

saa zbesi (ahaa) (Enti seesei adwadi fos
 bebre si dan te se Kane ana?) Eeh
 adwadi fos no. (Hmm woznom si dan te se
 Kane ana?) Seesei dee adwadi fos, wozmo
 si dan (Hmm) (saa) Seesei wozmo si dan paa
 kyen Kane no. (Hmm) (saa?) Hmm. Te se Kane
 no une, (nho) Seesei baabi a Bremen dee no
 wo no maame (nho) baabi a meka a na medu
 afeuo. Na medu afeuo o, Meksee megyee
 asaasee, enti aupa, meba dwam no,
 nnonson, na mewa afrom ho. Meye adwema
 saa, enti ebo nnonson ne efa a na maba
 fie abedwase na maba dwam. (Saa) Seesei
 Eho nyinara aye kuro. (Hmm) Nho, Eka
 kwansin baako no, efa efuo. Woahu? Enti
 seesei no, Eho nyinara yeasi edan. Yeasi
 dan ho nyinara. (nho) Yeasi dan ho nyinara.
 Se asaasee no "million" mmiensa nansa nkrofo
 to, Eka akyirikyisi. Woahu? Ko koto. Yeasisi.
 Kyere se, se wowa kuro kesee mu a woahu.
 (nho) Na wope se wotena kuro kesee no mu.
 Woni dan wo ho a woahu (nho) ebeto mmere
 bi no, efie wura beka akwere wo se me ba
 wo aburokyire woahu (nho) aba, enti megye
 dan no. (Hmm) Se woahu. Zbeye. Nea
 onnye no nso a, zbeka akwere wo se tu
 sika bi (Hmm) sika dee wobetua no, wonnya.
 (Aane) Enti tu na ese se wotu ko wo kuro
 mu. (Wobetua "two million") Aane. Wose ebi
 uni ho, Enti wobetu aka wo kuro mu. Ebi
 nso a wonnyee wadwene se wokotona wo
 kuro mu (nho) Se wotena kuro kesee mu
 saa na wotu ko wo kuro mu a, wokotona

woakye mmab. Je woahu? Kyere se, wo ara
 wanni afuo wo ho. Woahu? (Nho) Wanni adwuma
 ye wo ho. Wokstena ase a whan na abenwa
 adwano ama woadi? Woahu? Wo nso wanni
 adwuma. Woahu? (saa) Wo ho bekyere wo
 saa a, nansa^{pe} na woanu. (nhe, he,) (Hm)

Nnansa pe wobenu. Je woahu? Hm. Enti se
 wope se wotena kuro kesee me dee a, wobo
 mmaden ara a, na woyere wo ho ye adwuma a,
 wanim se wobedi, se wouya, e ebia "four" a
 wobedi "two" na woagna "two" (ahaa) Nkakra,
 nkakra, nkakra, nkakra, nkakra saa a, wobe-
 tumi dee asi dan (nho) Baako, dan pia
 baako koraa a, wobetumi asi. Woahu? (nho)
 Enti wono obi fie a, "time" a abeka se, ebia
 megye me dan no, na wo nso wono wo dee na
 woko. Woahu baabi a, Mbrom na mewa Bantama
 Here ho o. (Hm) Mbrom. Eho ena na metee.
 Enti "time" a yewo ho no ara na mehwee koom,
 na mese dabi, mepe edan asi. Megu so. Meyee
 nkakra nkakra saa, na mesie dan no wiee
 no (nho) Na mefie wura no nrim ho hwee o.
 (Hm na unim se wasi dan?) Ge, ge, ge, ge.
 Mamma no ahume da. (He, he, he, he) (Anka)
 abesi wo utam) Mesie mamma no ahume.
 Enti mesie dan no wiee no, adabi yewo ho
 saa ara a, na ofree me se Ataa, bra. Meksee
 osee, enso "African Bungalow", woahume se
 eho ye "African Bungalow" nti (Eeh) Ena
 oka kyeree me se enne yebeds fie ha nyinaa.
 Nso me dan wei sei, meda fie nakye nyinaa,
 da anim nyinaa pra. Me me fa. Osee yebeds
 fie ha nyinaa. Na mese, medee mada me dan

akayi ado anim awie. Enti wɔɔnom a aka wo, nso nno wɔɔnom dee. Ika kyere me se ne fie ne no. Ino na ne fie ne no, Enti dee ape na yebeye. Na mese mada me dee awie e dee mentumi nkada obi dee mma wo. (Hm) Wɔɔnom nso tete ho. Wɔɔnom nso nno wɔɔnom dee. (Hm) Ise Ino na ne fie ne no, enti woyaa, woyea, ape a abetumi atu wo. (Hm) Manka hwee, na masi awie oh. Manka hwee. Enti na maye awiee de nsuo ko ho de kanea ko ho (Ee!) (Enne woyee adee) Aane (Ee!) Nanso onnim ho hwee. Enti "time" a, mehwee "that day" ape se zha me no, (He, ho.) na meka kyeree wo se, da no ye Yawsoada. Meksee^{na} meka kyeree wo se Papa, mope se Memeneda, mefisi ha, metu ko. Na ise aden? Na mese masi dan no bi. (Hwe) Papa no anka owe. (Hwee, he.) (Eye no nwanwa) Papa yi edwam, wote fie ho a, obu wo ho akontaa. Se wowo ho a, wobehwe na oba. Ibehwe wadwuma. (hwe) Enti mehume se oba a, na mede ntoma akuru me tire na makata manim. Memma no nhunu mapatam da. (Hm na wada) Makata mani. Eye saa pe, shwe a, stwam ko a na mehwe wo, zye sei a, ape me a ohue me (Ehe) Enti^{na} wankue madweso da. Zye nipa a, zye ahosyaa paa. (Hm) Enti mamma no anhwam hwee. Meka kyeree wo se mope se metu na, Nyame pe a, yekra wo, Memeneda, mefiri fie ho. Afei dee wonim? Ise ho ara ise hm. Afei dee aka kyere^{na} ne mma se, obaa yi, abetena fie ha, Isii dan daben?

(He, he, he) Isii dan daben? Dse aah.
 Afei dee sfree me nkwadaa no ka kyere
 woomom se, mo maame fie no eso? Na woomom
 se aare. Ei! Isii daben? Na woomom se,
 wasi de nkanea ka. Yen nyinaa koraa
 nkwadaa no, yen nyinaa sbara wo ne dan
 wo ho (Hm) Dse saa! (Hm) Na Ataa atena
 fie ha asi dan na wanka ankyere me yi?
 (Na woka kyere wo a, sbebaa wo ana?) Wo
 na woyere no deen? (Anka sbetu wontem)
 Ah! Afei dee eh, ara no sse ennee, adee
 kyere sika kyere me se, eh, meks Kwaman.
 Dwo nso sfi Kwaman - Asuta. (Hm) Meks
 Kwaman na ennee wokoro a, nsuo ka na
 aba. Kanea ka nso yede aba. Enti ne ba
 abrante no yepe no Kofi, sstua a, fa sika
 no ma no. Na mese hos. Papa no antumi anteng
 anhw matiko. (Hm) Makyiri. Nanso baabi
 a na mewo no, kyere se ho no, na ete se
 yard mu sei, enti na menks, mewo nkwadaa
 ye nks dan, no mu. (Who) Na me ara mesii
 ebi kaa ho. Mesii papa yi ammisa me
 se wotua, wasii, woboo ka taku ana sempo.
 Na mesii na san de haee me kaa ho.
 (Eeh anka ese se anka wode tete koraa)
 Saa. (Ennee se waboo no mpo) Aaa.
 Mese wiere no ara na sde haee me.
 (Na eyee wo ka?) Eyee me me ka, sika
 a mede yeere nyinaa eyee me ka. San
 de dan no a mesii wo haee me. (A)
 Na mese^{na} se me metena obi dee mu, masisi
 bi ama^{na} no, dee abaa me dee a, swo na
 emaa menyaa adwene se me ara mep.

asaasee aze (ani wo ara wo dee) woahue?
 Enti metuiis no, wafa dan no "free". Enna sde
 haeee. Na sde haeee me. (He, he, he) Wantemi
 antena anhuwe matiko koraa. Me kseee nso
 wantemi amma ho da. Iwuiiee naawo na
 wosom se yekodi afrehyia da. Wansi ho
 da. Ne yare nso anbi ho da. Woahue? Na mede
 tu kseee. Enti se wowo kuro kseee me na
 wope se wotena dee a, sye se wope nyansa
 se wope se woye biribi (nhoo) Woahue. Nba-
 kra nkakra Nyame boa wo na wonya kakra
 na woye a, wosi wra a, na se efi wura
 se fa me dan ma me a, na wadan nadee
 ama no. Na wo nso ko wo dee me. Woahue?
 (nhoo) Na woanye saa dee a (nhoo) wote ho
 a, sbetu wo ama waks (Hm) se "first" no
 a o start se sha madwene wo, se na menni
 bi a anka sbeta me paa. (Hm) (nhoo) Ika
 se sno dee watua sika ato "court" ho. Sde
 wo ko enne a, adee kye a yebetu wo (Hm)
 se stu nipa fie ho dabiara (Hm) Hm.
 Yaa Akyaa na wabetena ha anya apata a
 sde dei "rough". Sesei nnooma "two, two
 million" (Hm) Kane wo, me sika, nso waksfa
 nnooma de abefirie me, Esiane se wowo
 apata a wote me nti. (nhoo) Woahuee se
 sde abefirie me. Onim se metua nso so.
 (se wowo apata dee a, onim se wowo
 apata. Woko koraa a apata no ni ho) Wobebe,
 (bane) (ahaa) (Eba denden koraa a, sbeta
 se apata wei sde me ka, yebehwehwe ama
 no.) Ehee (Aha, na wonni apata dee a,))
 Whan na sde na wosaks? (Obiara mfaama)

wo, "because" wonam. Wofaa henam wo dwam
 saa a, Inni wo.) Inni wo (Enti idem wo a)
 Enti yaa Akyaa mmom dee wanye adee o.
 (Hmm) Wanye adee koraa (Hmm) (Emmere
 no a wokyee asee wo dwam no, apata no na
 Ege den se nne ana?) Apata no? (Hmm)
 Na apata no nye den koraa. (Woyee deen
 se wonyae?) Apata no nya nye den. (who)
 Efise, wope bi seesei a, wobanya (who)
 Obi wo ho a zwo bi. Dutemi ntena mu a,
 abetuni aka se befa na betena mu. Se
 woahue (saa) Hmm. Enna se wohwe dwam,
 baabi a yetee wo, m finimfini ho dee wo,
 sei, wadnom ara na ede yen betena
 ho. Na eho ye, kyere se eho ye kwan.
 Na wadnom de yen betena ho. Enna eho aye
 apata yi. Se woahue? (who) Na kesee yi,
 yewura dwam a na ^{yetua} sire mmienne ne taku o.
 Apata; sika. (Hem Ehem) Sire mmienne ne
 taku (Hmm) na yetua. Na apata nye nna.
 Me, me sei, borodee edwesos, na borodee
 edwesos na mewa apata mmienne (Hmm)
 meta: emu, temu a na messore gyaa ho. Na
 meton anwa. (HmMMM) Messore gyaa ho.
 Kyere se, na eho nhia abiarra. (Hmm) Na
 apata no ho nhia. Se woahue? (Na abiarra
 nso nnim se enne ebeye agyapadee) Na
 ebeye sei. Enti wote mu a, meye a na
 akyere yi na medee messore megyaa ho.
 (Ehe, he, he,) Enne se mekodie dwa na mehunu
 apata wo a, mese wo ara hwe o. Kane wo
 dee na yeagyimi paa. (Hmm se eno uti na
 yese abagyimie bere.) Eeh saa mmere wo

memaa no waa ho a, na metuatuaa ka a,
 anka saa bere yi me dea. (Hmmm) Mesere
 megyaa eho. Nne obi ahyehye "material"
 ne aye. Aye no "store" tan mpaboa kamakama.
 Na meduru ho a na mese wo ara hwe. Wohu?
 Enti kare mmom dee na unipa ani utee.
 Na apata no nye nna (nhoo) Nne nso dee,
 Worenya bi. Enne koraa wote obi dee nua,
 abetu wo see sei ara. (Hm) Hm. Yepgya
 pegyaae wo, ama ani aba ho paa. Enti se
 wote obi dee nua, na wabegye. (Hmmm)
 Hm. Wo ara wonni wo dee a, yebegye?
 see sei a. (Ete se nne dee a anka wogyee
 bebree guu ho.) Mese (Na anka wotsh no
 "two million, two million.") Na wo koraa wampe
 a obi pe. Wobeka se yenunu me na mesere
 gyaa ho yi. Eyi ye asem papa? (Hm)
 Na kyere se adee no na obi nim se ebeye
 sei o. (Na unipa nso mmu se nne) Enne sei
 mekfaa bisisi wo edwam ho, baabi a
 wotsh "material" ebo no donkomi edweso no.
 (Hm) (nhoo) Eyi a mefa ho koto bisisi, apata
 bi no ho. Apata no gyaa tso no sidi aha-
 nan. (Hm) Sidi ahanan "two" aye sidi
 ahanan o. (Hmmm) Nee mede tso asaasee
 mmieue (Hm) Sidi ahanan. Waye ne sei
 kama. Enti meksee mese apata wee eye
 me dee o. (A) Apata ye ha koraa menhene.
 Na ose wohene aye deen? Wotsh no
 wonhene? Me dea. (Ehe he) Na ose wo ara
 hwe o. See sei enne anka "million" mmieue
 anka wobanya. (Hm) Nanko sidi ahanan
 na metsh no. (A) Saa mmere no sidi ahanan.

na sika no mu ye duru o. (Hm) (Saa see
 Ennye duru) Nho (Na woka se saa "time" no
 a, mokstena fie no, na edwam ho no, Eyee
 deen na mokstena fie?) Na saa bere no,
 se na rawlings baee no a se adwuma no,
 (Hm) Kyere se, wotsh a na yeakye no,
 woznom se yemma yemfa nnooma nna dwam
 no, na yegyaee. Na kyere se yegyaee.
 Adwuma no ye. Na kyere se zbiara kstena
 fie. Kyere se, wontuni mfa saa ade koo
 no mmetan. Ntoma ne puplin ne nnooma
 no yemfa nna dwam ho. (hm) Enti na
 ese se yegyaee. Yekstena fie. Enti na
 mempe se metena fie, enti mekstee "fridge"
 bisibi saa yi bi ebessu dwam, na moyee
 "pipe" baa apata me. Se wows ho na "pipe"
 wo ho? (aane, aane, "pipe" wo ho) Zbaee
 na "pipe" wo me dan mu ho. Efise na
 metan usuo. "Ice water" nso saa bere no
 koraa yennyabi nts (nho) Adee yi, yennyabi
 nts (aane zbiara nts) nkapre. Enso
 yents. (aho, ho) Adee yi nripanwa mu
 na yeats. Enti eye a na nkwaadaa no
 ba a, na yeabesoosa bi ara a, (Hm)
 (Enti nnooma no a us ewo apata me no
 a mokstena fie no, woyee no deen?)
 Ennee se "control". Woznom bss nnooma no
 nyinaa "control". (aah woznom no betso no
 "control price") Hm (Enti ne nyinaa saae)
 Esaaee. (Hm. Ennee moba ka) Hwe. Na
 kyere se yekstena fie. (Hm) Sika no
 nyinaa ehyee, na yekstena fie. Mekstee,
 hm mede me fridge no besu hayi nom a,

(hmm) mese enna metontan nsuo nkakra nkakra
 saa. Se ebeye a menteng fie na mendwen.
 (Enti eduru bere a na woteng fie na wo
 ba baako beteng a patano mu ana?) Eeh
 na me ba no saa mmere wo, mere no uyinga
 na eteng fie. (aha) se saa mmere no
 woahu se na stan "powder" (aane) Nho.
 Ino nso sketeng fie ne uyinga, ne dee
 nyina nso yeteng (hmm) Nho. Enti na
 yenni twee. (hmm) Yeteng fie (Ebeye
 mfee sen na wote fie saa?) Oh me, kyere
 se, saa mmere wo, eye me se yeteng
 fie beye mfee beye mmere (saa) (hmm).
 (Yee. Nho-ho.) (eye den pa) hm. (Na den
 na eyee no yie kakra se watumi asan
 aba?) Asan aba wo. se kyere se bibibia-
 ra totto yie no. (nho) Na afei dee yese
 zbiara, yese zbiara nye nadwuma wo.
 (nho) Na kyere se yen nyina san baee.
 (nho) hm (Na kyere se masan kapee base
 biam na ehuee adwuma wo asee) Eeh. se
 wonkuta sika (hmm) wonkuta sika enti
 basea fofors na yesan kapeeee. (nho)
 (mepa wo kyen wonyaa bi wo ehafa?) Nho?
 (sika wo) basea no me uya no a odi makye
 wo, (nho) na zwo mfante - (ape base, na
 zmaee me sika kakra. (nho) Na mesan
 de starte nkakra nkakra, (hmm) hm.
 (Yoo woahumu amanne) hm. Dummeke
 abs. Abs "twelf." (aane. Aka kakra bi
 na abs.) hm (Euo uti wope se woko) hm
 mekodi dwa ama nkwadaa abefa dks.
 (Wope se woko woahu?) hm. (Yoo

meda ase paa.) (Woaye adee) (Wobedidi
ansa na wako ana?) Nho wei dee mennidi
ansa na mak. (Na wose woda ko U.A.C.?)
(Ɔkyere se, woda soo zye ntoma wo wo
U.A.C.) Hmm. Enti mede ka koraa. Bosome
nnooma wo a mefaee no. Metua kwan. Naano
mobaee ho wo ^(Hmm) yekoo nhyia mu baabi afe'
na yeaba, enti meksee na meksee
me ka. (nhoo) Enti na meyeee no ntem tem
se, meko ntem na maba. Ebia na mabesi
makyi. (ahaa) Enti mefirii ho baee na
mobaee a na ste makyi. tven me no
(Hmm. Na mekaee se nipa wo bebree egyaee
U.A.C. adwuma no) Hmm. Aaane. Yetwaa
buuku mu bebree. (oh wodee wo yee adee
se woannyaae) Hmm (Na wo buuku dada no
na wode ksee ana?) Hmm se buuku dada
no, me meye adwuma mannye "commission"
no bi da. (aaane) Meye adwuma mannyi.
Enti wode kkyere a, na wastarte ye
adwuma (Yoo) (Nho, woaye adee paa) (aaane)
(Dee eno mu nyinaa Ghana nnooma) Ghana
nnooma. (Eye A.T.L.) Ege aaane (T.T.L.) Ene
G.T.P. (G.T.P. Ei enne wo tire ye paa) (seesi)
aburokyire koraa mewa bi wo ho. Aburokyire
ntoma wo "store" ho. (Ebi wo store ho) Ebi
wo U.A.C. ho. (Na wogyee bi ana?) Aaane
megye bi. (nhoo) Megye bi Meko na dee eye
me fe wo ho a, na makogyee bi. (Yoo) Nho.
(Ewo ho wonom ma wo "commission" se
kane dee wo?) Commission no mmom dee
nne dee esua. Se enne woantwee: "one
million" a, yemma wo "commission". Notwere)

"million" baako nso a, wo "commission" mpem nan.
 (Ehe, he, he, he) (Wotwere nnooma "one million" a)
 Mpem num (No Commission) Mpem num eeh.
 (Aa) (Na wannye) (Ennee esua) Esua papapa-
 papapa. (Na wannye) Hmm (Na mese wobesye
 bi ana?) (Commission no?) (Wonnye nnooma
 "one million" nnye "commission"?), Je ennee meye.
 Me koraa ebeduru ho, seesei no, ebia
 metumi ye adwuma "four million" bosome.
 (aah) (saa?) Hmm. (Aa) Metumi ye. Saa
 bosome yi sei, matwere nnooma beye "million"
 enan. (aah) (ahaa) Enti kyere se wokuta sika
 a, wokoro "store" a, ^{wants bi} yemma wo nts bi.
 Yents no cash wo ho. (Eeh wokosye nnooma
 wo, wobetan) Ahaa enti wotan a wode ebi
 beto so. (Na wode ebi ato so) Ato so ahaa.
 Enti wobanya wo mfaso, na woanya "commission"
 no nso aka ho.) Ahaa (yoo ennee se eye)
 Hmm (Hmm) Enti wokoro a wobanya bi.
 Nnooma no, kyere se obi fiiri abanten ko a,
 yentan. Yents no "store" ho. Gye se wode
 buuku na efa. (ahaa. Mate asee) Se wode
 buuku kifa dee a, na kyere se wokoro a,
 wo nso wobanya nkakra nkakra atoto so.
 (Se anka na wo mea yi na 2wo "pass-book"
 wo P.Z. o) Aane, aane. (Na 2wo bi) Se seesei
 P.Z. "manager" no a 2wo ho ho, me ba ne no.
 (saa?) Dee 2wo ho seesei me ba panin ne no.
 (nhoo) Me ba panin ne no. 2wo P.Z. seesei
 ara. (Na wonnye P.Z. dee?) Nhoo wonnom
 seesei, wonnom nnya ntoma biom. (ahaa)
 Seesei, nuro ne "powder" ne nnooma,
 nnooma na wonnom ye. (ahaa) Hmm.

(Yes. Wei dee woaye adee) (Hmm) (Wodi
 dwa dadaada na zbiara nim wo) Aane
 zbiara nim me. Zbiara nim me paa. Seesei
 dwam ho no, baabi dee ye ni tsh adee
 ho, (nhoo) woznom a ewo ho nyinaa zbiara
 betoo me wo ho. (nhoo) Aane, apata keese
 ne nkete wa nyinaa, woznom nyinaa betoo
 me edweso ho. (nhoo) (Ennee se ese se woznom
 ye wo zhemmaa o.) Ennee saa na zbiara
 ka na mempe. Maame (Hmm) Zbiara wo
 dee zpe woaher? Me mempe adee a eye
 akese sem asem biara (Unipapi mpe o)
 (saa) Hmm woznom a ewo ho nyinara
 betoo me edweso ho. (nhoo) Je na me wo
 edweso ho na moye zbaa aketesia (nhoo)
 matena ho akye paa. Enti woznom a
 ewo ho nyinara betoo me edweso ho.
 (nhoo) Apata keese, akyire ho ne anim ho
 ne nkete wa nyinaa, wan nyinara betoo
 me edweso ho. (Hmmm) Hmm. Nanso mempe.
 Ennee woznom kare se zhemmaa woznom
 se menye, na mese medee mempe. Me mope
 Awura de mu dee kyen (Hmm) Ewiasem;
 no. (Yes) (nhoo) (Eye paa. Na zbiara mmo
 wo de) Aane (Aane me henuu se Awura
 ho a ode zhemmaa na, znyinie papa) aane
 (Znyinie te se wo) Zho koraa zbetena
 so, zkyeekoraa. Zbae ho nkyeekoraa.
 (saa?) Kane na zsoa nnooma napampam.
 Zsoa nnooma saa kyimakyima. (Hmm)
 Zbere a na wabetena obi nkyen wo ho.
 (nhoo) Enna obi dane apata ho maa no
 tsee. (nhoo) Enne se zbae, seesei zbae!

a na n'om de no aye hemmaa. Se Kumase-
 fos, sho ba a, na yeasum adee no ama
 no. Yempe. Ibiara a watena dwam
 akye biara empe bisibiara. Kyere se
 wode beha wadwene. Ede bie na ho, woye
 bisibi a, na yeese shemmaa mmere ha. Na
 wonam (Nhe, he, he) Menso menni me ho
 adaagye (Nhe, he, he, he) (Obi na ho a spe
 eye no fe koraa. Obi na ho a eye no
 fe se aye shemmaa) Hmm. (Shemmaa na
 hani agye) Eeh enne wei dee stote nabasa
 nai aye sei, na aye sei (Nana o, nana o,
 Na eye no de. (Nhe, he, he, he) Eye no de.
 Me dee mempe. (Enti Kumase kane no,
 na aye shemmaa ana?) Nhoo. "First,
 first" no na onnye shemmaa. (Obi di
 shemmaa) Aane na obi na ho. (Obi na ho)
 Aane na obi na ho ansa. Sho, akgyire yie
 nipa ko no yeyii no, na sho nso beyee
 shemmaa. (nhoo) Yefee no Yaa Mansa.
 (nhoo) Hmm. Medee mempe. Mempe
 hemmaa biara. Mepeme baabi atena
 seyie ara. (He, he, he.) Ennee maame
 yi na ments. (Yoo) Mepeme se ments na,
 ments di dwa. (Yeda ase paa).

END OF 17A.